

What One Must Eat After Kiddush

When taking part in a Kiddush after davening on Shabbat morning, what are the requirements of how much and what type of food(s) I must eat?

1. גמרא, פסחים דף קא עמוד א

אמר שמואל: אין קידוש אלא במקום סעודה. ... ואף רב הונא סבר: אין קידוש אלא במקום סעודה. דרב הונא קדיש, ואיתעקרא ליה שרגא, ועיילי ליה למניה לבי גנניה דרבה בריה דהוה שרגא, וקדיש וטעים מדי. אלמא קסבר: אין קידוש אלא במקום סעודה.

3. שמירת שבת כהלכתה פרק נד סע' כב

וטוב ליטול ידים ולאכול את כל סעודת השבת מיד אחרי קידוש ... ואולם גם הנוהג לאכול מיד אחרי קידוש בשבת וביו"ט בבוקר פת הבאה בכיסנין, דהיינו עוגה או בסקוויטס וכדומה, יוצא ידי קידוש במקום סעודה ... ויאכל לפחות כזית ממנה, ואף יוצא באכילת כזית פשטידה ("קוגל") מחמשת מיני הדגן או דייסה (מחמשת מיני הדגן)

2. שולחן ערוך אורח חיים סי' רעג סע' ה

כתבו הגאונים: הא דאין קידוש אלא במקום סעודה, אפי' אכל דבר מועט, או שתה כוס יין שחייב עליו ברכה, יצא ידי קידוש במקום סעודה וגומר סעודתו במקום אחר. ודוקא אכל לחם או שתה יין, אבל אכל

4. שו"ת בצל החכמה חלק ד סימן ב

אשר הוגד בשמי וכו' כי הוריתי בבית מדרשנו בנוגע לקידושא רבא בשבת קודש בבוקר אחר התפלה, שאם המקדש אוכל פת הבא בכיסנין כשיעור, שוב מותרים השומעים לאכול מעשה אופה של תפוחי אדמה (הנקרא קיגעל) או דגים או פירות לבד ויוצאים בזה ידי חובת קידוש במקום סעודה, וכהדר"ג ידידי וכו' שליט"א מתקשה בדבר ומה גם כי מבואר בשערי תשובה (סי' רע"ג סק"ב) כי בבית חתן או מילה ואין שם כיסנין אחר הקידוש רק מיני מגדים וקאווע אין לו לטעום שם כלל ולא סגי במה שהמקדש ישתה כל הכוס דלדעת הגאונים חשיב כסעודה, דהיינו לשותה עצמו, אבל לא מהני לאחרים ...

א) אמת נכון הדבר כן הוריתי. ואמנם בודאי לא נעלמו ממני ח"ו דברי השע"ת הנ"ל וכן הוי בעוד אחרונים ובודאי שכן ראוי לנהוג לכתחילה, אלא שיש חולקים בדבר ועליהם אמרתי לסמוך במקום צורך, וכגון שמי שהוא נותן קידוש בבית המדרש ולפעמים מרבים אורחים לבא, או לאיוו שהיא סיבה אחרת אין הכסנין מספיקין, וכל כהאי גוונא שיש איזה דוחק אחר השכחה, וכגון שאחדים מן המתפללים אינם רשאים לאכול מיני מזונות ממותקים המלאים סוכר וכל כה"ג, יש מקום לענ"ד להתיר להם לאכול פירות או דגים וכה"ג, כל שהמקדש אוכל מה' מיני דגן כשיעור, כי אז חל כבר הקידוש עכ"פ לגבי ידידה כיון שהוא לו קידוש במקום סעודה כדינו, שוב שפיר חשוב הוא קידוש גם לגבי אחרים שאינם אוכלים רק פירות, וקיגע"ל ודגים וכה"ג כאשר אבאר בס"ד.

משנה ברורה שם ס"ק כא, כב

מועט - היינו על כל פנים שיעור כזית, דהאי "שחייב עליו ברכה", אתרוייהו קאי:

ברכה - היינו כשיעור רביעית שחייב עליו ברכה אחרונה, וסתם המחבר כאן כדעת הפוסקים דלברכה אחרונה צריך שיעור רביעית דוקא [חידושי רע"א לעיל בסימן ק"צ ס"ג]. והפמ"ג מצדד דאפילו אם נאמר בעלמא דלברכה אחרונה אין צריך רביעית, לענין שיחיה נקרא במקום סעודה, לא חשיב בפחות מרביעית יין:

מגן אברהם שם ס"ק יא

פירות לא - בש"ג כתב דאף בפירות דיו, דכל סעודת שבת נחשבת קבע, עיין שם. ודעת הטור והש"ע עיקר. מ"מ נראה לי דבאוכל מיני תרגימ' מה' מינים יצא דהא על כל פנים חשיבי טפי לסעודת שבת מיין ... ושכר - אף על גב דהוי חמר מדינה, לא יצא בו במקום סעודה, דלא סעיד כמו יין: